

COMMEMORACIÓ DIA DE LA DONA RURAL

El 26% d'explotacions agrícoles, en mans de dones, que guanyen terreny al camp

Retallen distància respecte als homes en el relleu generacional || Més presència en la direcció de les cooperatives, grans empreses i associacions del sector, però encara molt escassa

M. CODINAS / T. CONTRERAS

LLEIDA | Una de cada quatre explotacions agrícoles lleidatanes està en mans de dones. Són el 26,7% del total, segons les últimes dades del departament d'Acció Climàtica. Les agricultores propietàries són minoria, però retallen distància respecte als homes, una cosa que s'explica en bona mesura pel relleu generacional al camp. Diferents dades apunten en aquesta direcció. Així, la diferència entre els dos sexes s'ha reduït en un 1,5% perquè el tancament d'explotacions propietat d'homes ha estat més gran que el de dones. D'altra banda, elles suposen actualment la meitat de les noves incorporacions al sector agrícola i les xifres en matèria de formació apunten a una tendència en ascens: el 2016, les alumnes a les escoles de capacitació agrària eren una de cada quatre matriculats, mentre que el 2020 eren ja una de cada tres.

L'ocupació en el sector agrari

FORMACIÓ

Una de cada tres persones inscrites a les escoles de capacitació agrària de Lleida són dones

es quantifica en un 80% d'homes davant un 20% de dones. Tanmateix, a les cooperatives és pràcticament paritari, amb un 46,1% d'empleades a nivell de Catalunya, segons dades de la Federació de Cooperatives Agràries (FCAC).

Les dones són el 23,5% de les sòcies de les cooperatives de primer nivell i societats agràries de transformació (SAT), mentre que ocupen el 20,7% dels llocs de gerència, un 9,5% més que el 2021. La seua presència al capdavant de cooperatives, grans empreses i associacions del sector agrari creix, però encara és escassa.

Segons l'FCAC, només 7 de 187 cooperatives agràries tenen a Catalunya una presidenta al capdavant, de les quals dos són a les comarques de Lleida. El 2019 no n'hi havia cap a les comarques lleidatanes, però sí que hi va haver alguns precedents en anys anteriors.

Montse Baró, presidenta de l'associació empresarial Afrucat, afirma, per la seua part, que "la dona sempre ha estat present en el sector agrari, però no és fins ara que comença a estar al capdavant i té visibilització". Afegeix que "la transformació digital i tecnològica afavorirà aquesta tendència".

RAMADERIA

Teresa Montanuy

RAMADERA D'OVELLES A ESTORM

"No és fàcil, però tinc clar que és el meu futur"

■ Teresa Montanuy és filla d'una família de ramaders d'ovelles d'Estorm, al Pallars Jussà. Té 22 anys i està estudiant veterinària a Lleida, però té molt clar que el seu futur està al capdavant de l'explotació familiar, en la qual ha estat involucrada en la cura i maneig dels animals des de petita. "Moltes vegades fer aquest pas és una cosa que sembla difícil, perquè és un treball dur, però quan saps que és el que vols has de fer-ho", explica. Aquesta jove, que també és la responsable sectorial de ramaderia ecològica del sindicat JARC, reivindica la seua decisió de quedar-se al poble on va nàixer i l'important paper de la dona rural per combatre la despoblació.

Tanmateix, critica que és molt complicat tirar un nego-

La Teresa s'ha implicat des que era petita en la cura de les ovelles de la granja familiar.

ci endavant si no es compta amb el suport necessari per part de les institucions. En aquest sentit, critica l'"excés de burocràcia" a la qual s'han d'enfrontar els ramaders per sol·licitar permisos o qualsevol

tipus d'ajuts. Així mateix, denuncia la deixadesa respecte a les infraestructures a les zones de muntanya.

"Pensant des del punt de vista d'empresa, si jo, per exemple, no tinc una carrete-

ra adequada per transportar el bestiar, no tinc res", diu. Quant al paper de la dona al camp, considera que de vegades se li exigeix "demostrar" més els seus coneixements que als homes.

AGRICULTURA

Marta Verdes

FRUCTICULTORA D'ALMENAR

"Cada vegada hi ha més presència femenina"

■ Marta Verdes, llicenciada en Treball Social, va deixar la seua feina a Lleida per posar-se al capdavant de l'explotació fructícola que la seua família té a Almenar. Ho va fer després de quedar-se embarassada del primer fill, una època que va coincidir amb la jubilació del seu pare. "El meu germà va optar també per orientar la seua carrera professional en una altra direcció, i jo vaig decidir donar un cop de timó a la meua i agafar les regnes de la finca, perquè això em permetia centrar-me en el que jo volia en aquell moment, poder disfrutar dels meus fills", explica. La Marta afirma que durant aquest camí mai ha trobat barreres pel simple fet de ser dona i celebra que, "afortunadament, cada vegada hi ha més presència femenina" en

La Marta, als arbres fruiters que conrea a la seua finca d'Almenar.

un sector que històricament ha estat molt masculinitzat. Considera que és una cosa positiva, perquè ajuda l'arrelament territorial. Malgrat que aquesta agricultora es declara "molt orgullosa de la seua tasca" i

assegura que "li encanta poder continuar amb el llegat familiar", creu que el moment que travessa el camp fa que es trobi en una situació "agredolça". "És un treball molt sacrificat, i la incertesa de no saber si en

un futur puc collir la fruita o no conèixer amb temps el que en cobraré m'angoixa diàriament", va asseverar. Per això, conclou, "els meus fills seran lliures de decidir si volen seguir aquí o no".

LLEIDA, REFUGI SALVATGE

Millorar la dieta dels ossos

|| Endesa i la Fundación Oso Pardo planten 7.000 nous arbres fruiters a Lladorre per enriquir la cadena tròfica i consolidar-ne la reintroducció

|| El projecte ha donat feina a gent del territori, contribueix a mitigar el canvi climàtic i permet recuperar el capital natural i la biodiversitat

FUNDACIÓN OSO PARDO

Un dels bosquets de pomeres i cirerers plantats al Pirineu lleidatà.

ACN

El projecte ha generat ocupació local.

ACN

A Lladorre s'han plantat 7.000 arbres.

EDGAR ALDANA

EVITAR ACCIDENTS I PROTEGIR ELS EXCURSIONISTES

Iniciatives com la de Bosque Endesa Pirineus podrien contribuir que no es repetixin imatges com la d'aquest estiu passat, quan un os va freqüentar el port de la Bonaigua fins al punt que va haver de ser foragitat per les autoritats, que temien per possibles accidents de trànsit i per la seguretat dels excursionistes.

La població d'ossos al Pirineu s'està recuperant després de la seua virtual extinció fa poc més de 30 anys. Es van alliberar llavors exemplars d'origen eslovè i la seua població supera ja els 80 animals, encara que és millorable la diversitat genètica i la qualitat del seu hàbitat, que està molt fragmentat. Plantar arbres fruiters que formen part de la dieta de l'os bru lluny dels pobles és una de les accions en les quals Endesa col·labora per fer compatible la conservació amb el desenvolupament rural a les zones on habita.

L'entorn natural de Lladorre, al Pallars Sobirà, és un dels punts estratègics on tècnics d'Endesa i de la Fundación Oso Pardo, una entitat privada que treballa per a la conservació de l'espècie, han plantat uns 7.000 fruiters de varietats autòctones repartits en 17 bosquets. L'objectiu és restaurar l'hàbitat de l'os bru en zones que han perdut cobertura vegetal.

Alejandro Rodríguez, tècnic de Medi Ambient d'Endesa, assegura que "quan produeixin

fruits, els cirerers, moixerers i pomeres plantades proveiran la cadena tròfica de l'os", i afegeix que "millorant el seu entorn millorarem també la seua qualitat de vida al mateix temps que facilitem el moviment i la dispersió de l'espècie".

Aquests bosquets estan re-

ECONOMIA LOCAL

Per a la plantació i el manteniment dels boscos, Endesa ha ocupat gent del mateix territori

partits entre terrenys del Parc Natural de l'Alt Pirineu i municipals, així com finques privades. Els conformen 1.840 pomeres de varietats tradicionals de muntanya, 4.000 moixerers i 1.160 cirerers, aquests dos últims conreats a partir de llavors d'arbres autòctons recollides en terrenys veïns als llocs de plantació.

Això fa que conservin els ecotips de la zona, la qual cosa incrementa l'èxit de la plantació

a l'estar adaptats a les zones de muntanya. Personal de Forestal Catalana va recollir les llavors dels cirerers i les moixerers, que van ser conreats al seu viver forestal ubicat a Trepmp per poder plantar-los després en un punt òptim del seu creixement. Quant a les pomeres, es van re-

collir pues, un tipus de material vegetal, per fer empelts, per la qual cosa els arbres plantats donaran collites en pocs anys.

Amb aquesta iniciativa, la companyia elèctrica va posar en marxa el seu projecte Bosque Endesa Pirineus, que forma part del seu Pla de Conservació

UN CAS D'ÈXIT

Allunyar els ossos dels assentaments humans

■ Iniciatives similars a la de Lladorre dutes a terme a la serralada Cantàbrica, on s'estima que hi ha prop de 400 ossos, han demostrat que l'abundància de menjar en el seu hàbitat millora el moviment dels animals i evita que s'atansin a zones on la presència humana és més habitual.

María Gómez, de la Fundación Oso Pardo, explica que "l'objectiu és augmen-

tar la seua oferta d'aliment, creant punts d'alimentació repartits i sempre allunyats dels pobles per afavorir la convivència entre humans i ossos", i afegeix que "adaptar l'hàbitat de l'os al canvi climàtic i millorar la seua disponibilitat d'aliment són aspectes claus per consolidar el creixement d'aquesta espècie amenaçada, i la conservació del qual és d'interès prioritari".

de la Biodiversitat i que té per objectiu plantar espècies autòctones per reforestar i restaurar terrenys degradats, contribuint així a recuperar el capital natural i dinamitzar l'economia local.

Bosque Endesa Pirineus genera un triple benefici ambiental, econòmic i social en els entorns on es du a terme, per la qual cosa pot considerar-se un referent en sostenibilitat. En aquest sentit, la companyia ha contribuït a fomentar l'ocupació local i va contractar persones desocupades, joves, dones, majors de 45 anys o en risc d'exclusió social per a les tasques de plantació i manteniment del projecte.

A més, els bosquets contribueixen a la mitigació del canvi climàtic, ja que els fruiters no només afavoreixen la biodiversitat de la zona, sinó que també absorbeixen i retenen CO₂. En aquest sentit, Endesa estima que els arbres plantats a Lladorre absorbeixen fins a 1.665 tones de CO₂ en els propers 30 anys, cosa que equival a les emissions resultants de fer 1,7 voltes al món amb avió.

TREMP

Ajuntament..... 973 65 00 05
CAP Urgències..... 973 65 28 28
Hospital Comarcal del Pallars . 973 65 22 55

Creu Roja..... 973 65 10 00
Servei d'ambulàncies..... 904 10 81 08
Farmàcies .....Martínez . 973 65 00 32
..... Artigues . 973 65 01 38
Correos..... 973 65 03 09
Inem..... 973 65 07 65
Bombers..... 973 65 08 80
Urgències Mossos..... 112
Mossos d'Esquadra..... 973 65 88 00

SORT

Ajuntament..... 973 62 00 10
Creu Roja..... 973 62 01 64
Servei d'ambulàncies..... 904 10 71 07
Farmàcia ..... T. Mallorqués . 973 62 00 65
Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat . . . 973 62 08 04
Correos..... 973 62 02 41
Escola de Piragüisme..... 973 62 07 75

Jutjat de Pau..... 973 62 00 64
Bombers..... 973 62 00 80
Mossos d'Esquadra..... 973 65 88 85
EL PONT DE SUERT
Ajuntament..... 973 69 00 05
CAP..... 973 69 11 59
Creu Roja..... 649 80 53 05
Servei d'ambulàncies..... 902 45 09 02
Jutjat de Pau..... 973 69 00 77

Oficina turisme..... 973 69 06 40
Farmàcia Aguilà Borràs 973 69 01 08
Correos..... 973 69 03 05
C. de Recursos Pedagògics..... 973 69 03 43
Serv. d'Extensió Agrària..... 973 69 00 40
Societat de Pescadors 973 69 05 15
Bombers..... 973 69 00 80

TURISME BALANÇ

EDGAR ALDANA

El ràfting posa la cirereta a una bona temporada

| SORT | El ràfting posa aquest pont del Pilar la cirereta a una bona temporada, que acaba avui. El president de l'Associació d'Empreses d'Esports

d'Aventura del Sobirà, Flòrida Dolcet, va explicar que la comarca ha ofert 325.000 serveis entre el ràfting, el baranquisme i activitats en llacs

i pantans. Va destacar la col·laboració entre Endesa, el consell i l'associació per controlar el cabal de la Pallaresa i les reserves d'aigua.

ENERGIES RENOVABLES

Llavorsí estrena calefacció amb biomassa als edificis

A ple rendiment aquest hivern i vol portar-la a les cases

MARÍA MOLINA

| LLAVORSÍ | Llavorsí estrenarà aquest hivern el sistema de calefacció compartida que funcionarà a ple rendiment amb una caldera de biomassa que escalfarà i subministrarà aigua calenta als edificis públics de la localitat. Donarà servei a l'ajuntament i oficines municipals, el col·legi públic i el seu menjador, el parc dels bombers, el Centre d'Assistència Primària (CAP), el centre de rehabilitació i les dependències del Parc Natural de l'Alt Pirineu. Fins ara, tots els equipaments públics tenien calefacció elèctrica.

Es tracta d'una primera fase que ha suposat una inversió de 441.000 euros i que ha comptat amb ajuts dels fons Feder de la Unió Europea i de la Diputació. Les obres es van executar en un any i en una etapa posterior es preveu donar servei a les vivendes dels veïns que ho sol·licitin. Segons l'alcalde, Josep Vidal, les comprovacions tècniques ja s'han fet. Vidal va indicar que espera poder subministrar als domici-

JV

El nou pavelló poliesportiu cobert de la població.

lis que se sumin a la iniciativa en dos anys, una vegada passat el període de garantia de la instal·lació.

D'altra banda, la població ja disposa del pavelló cobert després de finalitzar definitivament les obres, que han suposat una inversió de més de 425.000 euros i que ha executat l'empresa M i J Gruas du-

rant aquest estiu. Per un altre costat, el jurat de Viles Florides ha distingit Llavorsí amb dos flocs d'honor, per la qual cosa s'equipara a Esterrri d'Àneu i Rialp, a la mateixa categoria. Segons l'alcalde, és la primera vegada que es presenta i es reconeix la seua tasca en la millora i preservació de l'espai verd urbà.

MICOLOGIA INVESTIGACIÓ

A.E.P.S.

Alguns dels assistents ahir a la sortida per buscar bolets.

Sortida per reconèixer i plegar bolets al Pont

| EL PONT DE SUERT | Una vintena de persones van participar ahir en la sortida organitzada per l'ajuntament del Pont de Suert per buscar i reconèixer bolets a les poques zones humides del bosc, a càrrec de la micòloga Esperança Florit. Malgrat l'escassetat de bolets per la sequera, es va aconseguir localitzar unes 25 espècies diferents entre comestibles i verinoses.

En l'exposició instal·lada a Casa Cotori hi ha una cinquantena de varietats recollides durant la setmana passada. No obstant, la falta de pluges ha fet que aquesta sigui, de moment, una de

les pitjors campanyes des del 2008. El preu del quilo del rovelló supera els 35 euros quan en una temporada normal s'acosta als 10. A l'Alta Ribagorça tampoc hi ha parades a peu de carretera com l'Alt Urgell o el Solsonès. La iniciativa s'emmarca dins d'*Un pont de bolets*, aprofitant el pont del Pilar. Onze restaurants també ofereixen plats elaborats amb bolets, encara que són congelats, secs o confitats.

D'altra banda, el Pont celebrarà diumenge vinent dia 22 la Fira de la Girella, dedicada a l'embotit elaborat amb carn de corder.

PROJECTES

Milloren el refugi de Besiberri

| VILALLER | La Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC) ha millorat el refugi d'emergències de Besiberri, situat a Vilaller. L'acció principal d'aquesta intervenció ha consistit a sanejar el sostre de l'equipament, que tenia goteres. D'altra banda, també s'ha reformat el sistema de ventilació i s'ha adequat el perímetre de pedra del refugi, entre altres actuacions.

INSTAL·LACIONS

Projecte per a l'escorxador de caça

| LA POBLA DE SEGUR | L'ajuntament de la Pobla de Segur tindrà llest aquest mes el projecte per poder construir el futur centre de tractament de carn de caça. Les obres del futur escorxador per a carn de caça requeriran una inversió de més de 600.000 euros i s'espera aconseguir subvencions de la Generalitat, l'Estat i els Next Generation de la Unió Europea.